

קונטרס

טעם זקנים

שיחות התחזקות בעבודת השם
ע"ד הסלולה של
רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע
מאת הרה"ח
ר' לוי יצחק בענדער ז"ל
מתובל בסיפורי עובדות מאג"ש מדורות הקודמים
מתורגם ללשון הקודש

נה

מכון
טעם
זקנים
שיחותיו של
רבי לוי יצחק בנדר ז"ל

תוכן השיעור

לא הסכים לעזוב את ניהול בית הדואר

לא לגעת בפרוטה של הזולת

הרב מסרב להשתתף בהלוויות בני עירו

תבע עלבוננו בבית דין של מעלה

משא ומתן באמונה - בכל דרגא ודרגא

"טוב תורה עם דרך ארץ"

סנדלרים - צדיקים וקדושים!

השוחט הנסתר

סוחר בלי התבודדות כבר עדיף מלמד

אל תלך בדרך תעניות וסיגופים

הערות והארות מתקבלות בחפץ

לב, נא להתקשר אל:

יוסף מענדל האס

מאנסי ארה"ב

1-845-200-0443

(ארה"ק: 072-257-3456)

כל הזכויות שמורות

קונטרס זה הינו תרגום של

קונטרס קל"ט באידיש

לקבלת הקונטרס וכן ההקלטה (MP3)

של השיעור, יש לפנות דרך

האימייל:

Rlyb148@Gmail.Com

כדי ליטול חלק בהוצאות העתקת

הטייפס ולהדפיסם, וכמו כן כדי

לקבל את הקונטרסים דרך הדואר

(בכל שבועיים) במחיר חודשי של \$30

יש להתקשר:

ניתן להאזין לכל השיחות שי"ל על ידינו:

בקו 'מערכת ברסלב'

ארה"ק: 02.560.7387

ארה"ב: 646.585.2985

ענגלאנד: 0330.390.0487

בעלגיע: 03.808.1775

לשמיעת השיעור המצו"ב יש להקיש:

#2.1.2.1.1 ואח"כ #139

פרשת בהעלותך

שנת תשל"ז

(מייפ מס' 244)

לא הסכים לעזוב את ניהול בית הדואר

[לומד ליקומי מוהר"ן תורה ר"פ]

אומר הרבי: "דע, מי שצריך לדון לפני דינים בדין תורה, זה לו ענש ונקמה שהתורה נוקמת בו. כי באמת כל המשא ומתן הוא תורה, כי למשל הדין המחליף פרה בחמור הוא תורה, ומכל שכן בשעושיין הדבר בעצמו הוא בודאי תורה. וכמו שמשפירין כל זה בשם הבעל-שם-טוב וברונו-לברכה".

ומה אם כשלומדים זאת במשנה זה תורה - כשעושים זאת בפועל ממש זה וודאי תורה!

הבעל שם טוב אמר כך: "ומה אם כשלומדים במשנה 'המחליף פרה בחמור' אולם לא עושים חילוף בפועל, הרי זו תורה - כשאני עושה את החילוף בפועל זה הרי וודאי תורה!".

האמת היא, כל משא ומתן שיש לו לאדם; אם זה עסקי חליפין, מכירה, קניה - כל אלו יש בהם תורה.

"ועל בן בשעושיין משא ומתן, צריך שיקשר מחשבתו רק בהתורה ודינים המלכשים שם". משום שכל פעולה שאני עושה היא תורה.

"ומי שעוקר המשא ומתן מן התורה, ונופל אל המשא ומתן בעצמו, ואינו מקשר מחשבתו אל התורה המלכש שם, אזי ענשו, שאחר כך הוא צריך לדון בדין

תורה, ואזי צריך לחזור ולהביא כל הדברים וכל המחשבות וכל העסקים שהיה לו בשעת המשא ומתן מתחלתו ועד סופו, צריך להביא הכל אל התורה, דהינו שצריך לחזור ולספר הכל לפני הדינים, והם פוסקים על זה דין תורה.

"נמצא שחזר ונעשה מכל דברי המשא ומתן תורה, והוא לו נקמה, שהתורה נוקמת בו על אשר עקר הדינים המלבשים בהמשא ומתן מן התורה, ונפל אל המשא ומתן בעצמו, כאלו אין שום תורה בהמשא ומתן, על כן ענשו שצריך לבוא לפני דין תורה, ואזי צריך להביא כל דברי המשא ומתן ולעשות מהם תורה, ואזי מראים לו שכל המשא ומתן הוא תורה, כי עבשו נעשה מהכל דין תורה כנ"ל".

"כי בודאי הוא צריך להביא כל הדברים אפלו כל המחשבות לפני הדינים, כי אם חסר איזה דבור או איזה מחשבה יתקלקל הדין תורה, וצריך דוקא להביא הכל כל מה שעבר בשעת המשא ומתן לפני הדינים, והם עושין מזה דין תורה. נמצא שחזר ונעשה מהמשא ומתן תורה, ומראין לו שאין הדבר כמו שהוא סבר מתחלה שאין בהמשא ומתן תורה, כי הלא ראה בעיניו שכל דברי המשא ומתן כלם הם תורה, כי עבשו נעשה מהכל דין תורה כנ"ל".

ר' יצחק (בן מוהרנ"ת) – כל ניהול בית הדואר היה מונח על כתפיו, יום יום היה הולך לבית הדואר.

טולטשין הייתה עיירה עשירה, סוחרים גדולים דרו בה. באותם ימים יכול היה לעבור תחת ידיו סכום של חצי מיליון, והוא היה צריך לדאוג לחלק את הכספים, את כל הניירת. הוא היה אדם מיוחד כל כך, ירא שמים גדול, והיה מקפיד שעד הלילה ימסרו כל הכספים; לסוחר הזה, לסוחר ההוא. הוא מאד הקפיד שלא יישאר אצלו שום כסף בלילה.

מאוחר יותר, אחרי שעלה לארץ ישראל (בשנת תרכ"ח), קיבלו ר' מיכל'ע ור' דוד צבי את ניהול בית הדואר לידיהם – שני האחים (בניו של ר' יצחק) ובעיקר ר' מיכל'ע.

ר' מיכל'ע היה כל כך דבוק בהשם יתברך, אולם בענייני ממון היה כל כך עירני, כל כך קשוח, כל הכספים שהגיעו לידי חייבים היו להמסר ליעדם בטרם יעלה על יצועו, שלא יישארו שום כספים אצלו בבית.

ר' דוד צבי בהגיעו לגיל שבעים, עזב את בית הדואר, מספיק. אך בשונה ממנו, ר' מיכל'ע המשיך לעבוד בבית הדואר גם בגיל מאוחר יותר. אמר לו ר' דוד צבי: "מיכל'ע, וכי עד לקבר הנך מוכרח ללכת לדואר?", אולם הוא לא השיב מאומה, הוא המשיך ללכת לבית הדואר יום יום.

טוב, כשר' מיכל'ע נפטר, לקחו בניו לידיהם את ניהול בית הדואר – אני עוד הכרתי אותם – ואצלם כבר היו כספים שנשארו בלילה בביתם, ולפעמים אף קרה שהיו אבדות וגניבות...

או אז הכירו אנשי שלומינו בגדלותו של ר' מיכל'ע, הוא ידע שכל זמן שהוא נמצא הוא אינו יכול לסמוך על אף אחד, אולם אם בעצמו יילך יום יום לדואר, אזי ידאג שהכל יתנהל כשורה כמו שצריך, שלא יתעוררו שאלות של גנבות ואבדות – הלא זה כסף!

הוא דייק בדיוק רב כל כך שלא יישארו כספים, הוא היה כל כך קשוח; כל אלו ששולחים כספים – גדולי הסוחרים ידעו כולם: ר' מיכל'ע הוא קשוח, מוכרחים לקחת את הכסף בו ביום, אצלו הכסף לא יכול להשאר!

כל עסק – הכל זה תורה!

מדוע הוא עשה זאת? בכל דבר יש תורה! ברגע שמשאירים כסף מתעוררים כבר שאלות, כן שמר, לא שמר, כל הזמן יש שאלות.

לא לגעת בפרוטה של הזולת

'פרוטה של הזולת'; כמה שעניינו של הרבי גדול בהכל; בקדושה, בכל דבר, אבל עניני ממון היה אצל הרבי חמור כל כך, להיות כל כך זהיר שלא לגעת בפרוטה של הזולת – א געוואלד, א געוואלד!¹

מר' אברהם ר' נחמן'ס שמעתי, שזה היה כפשוטו ממש, היה פחד, חלילה לא לגעת בממונו של הזולת, דקדקו ממש מ'כזית ועד כביצה', 'עד פרוטה', לא לגעת בממונו של הזולת.

זה הרי הכל תורה, הנה כי זוהי התורה: בשעה שאני מפחד לגעת בממונו של הזולת – זה הרי הכל דעת תורה. מדוע? משום שהתורה שאומרת כך! וכי בתורה יש הברל כלשהו? הלא 'דין פרוטה כדין מאה'²!

ר' מיכל'ע היה כל כך רבוק בהשם יתברך, המשא ומתן שלו היה כל כך מלא וגרוש בתורה, הוא כל פחד...

איזה תורה יש ב'משא ומתן'? כשיש לי איזה חפץ; הן אם אני קונה, הן אם אני מוכר, הן חדשים, הן ישנים – הלא להיכן שרק נפנה הכל זה תורה! ממש על כל דבר יש הלכות, יש לנו חושן משפט גדול, א געוואלד!

זה נקרא שהמחשבה אינה מלובשת בכסף, אלא אדרבה – המחשבה מונחת בתורה!

¹ עיין שיש"ק (חדש) ח"ג, אות תקמ"ט: כששאל פעם ר' געציל מאומן את ר' אברהם ב"ר נחמן ז"ל מהי כוונת רבינו שם (ליקו"מ סי' ב') בענין 'משפט', השיב לו: 'נישט טשעפען יענעמ'ס קאפיקע'. [עיין ליקוטי הלכות הל' ר"ח ה"ו, אות י"א: כי מאד צריכין לזהר בתקון המשפט בכמה בחינות. האחד שלא לענות המשפט נגד חברו במשא ומתן שלא יגע בממון חברו, וכו' עיי"ש]. גם עיין ליקוטי הלכות הל' הלואה ה"ג, אות ג': עקר האמונה היא תלויה בממון כשנשמרין מתאוות ממון לבלי לגע חס ושלום בממון חברו אפלו כשזה פרוטה.

'משא-ומתן' לכד בלי תורה – זה באמת 'משא-ומתן' לבד, הוא מנותק מהתורה. אולם אם זה מלובש תמיד ביראה ופחד: 'לא לגעת בפרוטה של הזולת' – זה תורה ממש, האדם דבוק בתורה.¹

יש מכתב שהרבי² שלח למחותנו רבי לייב דוברוונער³: גם ביקשתי ממעלתו שיעסוק במשא ומתן, כי משא ומתן של מעלתו הוא צורך גבה, 'ספרו בגוים את כבודו'.⁴

זוהי גדלות עצומה! היו צדיקים שעסקו במשא ומתן ועשו זאת באופן נפלא ונורא מאד!

הרב מסרב להשתתף בהלוויות בני עירו

הרבי סיפר הררי לכתו כמה מעשיות⁵; אחד המעשיות מסתיים בזה הלשון: "אלו היו סוחרים אוסמראה, ואלו היו פרנסי אוסמראה!".

¹ עיין תפארת שלמה פר' תולדות ד"ה "א"י ויהי לו מקנה צאן": דהנה אף אם האדם מוכרח לבקש פרנסתו כל יום ויום ואינו פנוי לעסוק בתורה יומם ולילה. בכ"ז אם במשא ומתן עם בני אדם הוא מתנהג על פי התורה שלא להונות ושלא לגזול ושלא ישקר וכדומה, הנה הוא בעוסקו במ"מ הוא עוסק בתורה.

² נדפס בריש ספר עלים לתרופה - מכתב מיום ג' י"ב אב תקס"ט: גם בקשתי ממעלתו שיעסק במשא ומתן כי משא ומתן של מעלתו הוא צורך גבה כי (תהלים צו) ספרו בגוים את כבודו.

³ שרה בת רביז"ל נישאה למוה"ר יצחק אייזיק בן הרב ארי' לייב דאבראוונער.

⁴ עיין שיש"ק (חדש) ח"א, אות תקכ"ט: מעשה שבא רביה"ק לבית בתו מרת שרה לבקרה, כי היתה חולה מאד, וישב אצלה רבינו בצער גדול, ונרדם. בא אליו זקינו הבעש"ט הקדוש ואמר לו: "מה אתה כל כך בצער?"; השיב רבינו: "הלא בתי כל כך חולה!". אמר לו הבעש"ט: "הלא כתוב בתהלים (יה, נא) 'מגדיל ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם!'; פירושו: 'מגדיל ישועות מלכו' - מאן מלכי? רבנן! (ראה גיטין סב.), 'ועושה חסד' - השי"ת עושה חסד 'למשיחו', אל תקרי 'למשיחו' אלא 'למשיחו', למי שמשיח ומספר מהם, 'לדוד ולזרעו עד עולם' - אלה הם רבינו ויוצ"ח שבאים מזרע דוד המלך ע"ה. וסיפר לה אז רבינו מעשה נורא מהרב המהרש"א זצ"ל ונתרפאה; וזה המעשה וכו' עיי"ש. (עיין גם חיי מוהר"ן אות תע"ט).

(השואל: מעשה זה כבר נדפס?) אינני יודע אם כבר נדפס או לא.

באוסטראה היה ככה, ואף בזמני הדבר עדיין היה קיים. לחברה קדישא היה פנקס שבכל דף היה כתוב סיפור – סיפור מצדיקים, קדמונים. כל אחד שרצה לפתוח את הפנקס ולעיין בו, צריך היה לשלם רובל, לפתוח, ובעמוד שנפתח לו – בו רשאי היה לקרוא את הסיפור. הסיפור שהרבי סיפר לבתו היה מפנקס כזה (- ששילם על זה רובל אחד).

(השואל: הרבי היה באוסטראה?) וודאי שהרבי היה באוסטראה!

מעשה מסוחרים, הסוחרים שם היו צדיקים, מתוכן המעשה רואים את גדלותם של אותם סוחרים!

(השואל: מהיכן יודעים מעשה זה, אתם שמעתם זאת?) בוודאי, את המעשה הזה שמעתי באומן, סיפור זה סיפר הרבי לבתו.

אספר את הסיפור בקיצור. המעשה מתחיל כך: באוסטראה בנו בית כנסת גדול ורחב ידיים; כשהמהרש"א הגיע לאוסטראה להתמנות לרב הראשי – הלא הוא שימש שם כרב - בנו שם בית כנסת גדול.

בעבר היה נהוג למכור את זכות 'הנחת אבן הפינה הראשונה' – מכרו את הנחת היסוד. נענה אחד הנוכחים שם וקרא: 'שיכבדו את המהרש"א בהנחת אבן הפינה – שלא ימכרו את הזכות!'. נענה גביר אחר ואמר: "הלא אנו זקוקים לכסף להוצאות בניית בית הכנסת!". ואכן החלו במכירת הזכות.

בפועל, אותו גביר שאמר שצריך למכור את הזכות ולכאורה פגע בכבודו של המהרש"א – הוא היה זה שנתן שק מלא מטבעות זהב עבור זכות הנחת אבן הפינה, הוא קנה את הזכות.

בהמשך אף כיבד את המהרש"א בהנחת אבן הפינה – היה זה כבוד התורה.

אותו גביר ל"ע היה חשוך בנים. פנה אליו המהרש"א ואמר: "אמור לי מה תבקש עבור זה?". נו, גביר הוא כבר היה, אז הוא ענה ואמר: "אני רוצה בן כזה שיהיה כמוכם!".

(ענה לו המהרש"א:) "ביקשת דבר גדול מדי!" אלא מאי, הוא הרי הבטיח לו, מה לעשות. (לכן אמר לו:) "בקשתך תוכל להתקיים רק בתנאי שבשעה שהיא תהיה מעוברת, 'הוא' יפטר מהעולם – האבא, וכשהילד יולד, גם 'היא' תפטר, והילד יגדל אצלי, אני אגדל אותו בביתי, והעשירות כולה תעבור ממילא לבנו – רק בתנאי זה אוכל לפעול עבור בקשתך!".

ואכן שניהם הסכימו; הוא שאל אותה ושניהם הסכימו שכך יהיה.

וכך הוה, הוא נפטר, וגם היא, והילד נשאר אצל המהרש"א. כולם ידעו שהילד הזה הוא ה"מהרש"א, הילד הזה מעותד לגדול "המהרש"א" הבא! ידעו גם את המעשה – ברכה כזו!...

הילד גדל, והמהרש"א העניק לו חינוך טוב; היות והמהרש"א ידע שהוא צריך לגדל ילד כזה, אז הוא השקיע עוד יותר בחינוכו של הילד.

לאחר שהמהרש"א נפטר, מילא הוא את מקומו, אולם כלפי חוץ לא היה ניכר עליו שהוא "המהרש"א" הבא...

כמו כן היו לו הנהגות כאלו שאנשי העיר לא יכלו להשלים איתם. (למשל:) מנהגו היה שלא להשתתף בהלוויות, כשהתקיימה הלוויה הוא לא השתתף בה, וכן היו עוד הנהגות שונות.

בקיצור, פעם אחת היה, איזה יהודי נפטר, אחד שהיה 'שם דבר' בעירו. נענה שם אחד ואמר: 'אם הרב לא יקח חלק בהלוויה זו, נוריד אותו מכס הרבנות, יש גבול כמה אפשר לסבול!'.
 (נענה הרב ואמר:) "נו, בהלוויה זו אני כן אשתתף!".

כשמסע ההלוויה עבר דרך ביתו של הרב, יצא הרב, העביר את ידו¹, והנה על המיטה שוכב בול עץ – הנפטר לא היה שם...

(ענה הרב ואמר: "אתם רואים, כבר חטפו אותו! (- המלאכי חבלה).

"אחרי מיטתו של מי אלך? החבר'ה כבר חטפו אותו!"

העביר הרב את ידו שוב – והנה המת שוכב עליה כבתחילה.

הם כבר ראו מי הוא רבם...

הם כבר הבינו שמדובר באדם גדול, אם הוא יכול להעביר את ידו ככה, ולהראות שכבר חטפו את הנפטר.

תבע עלבוננו בבית דין של מעלה

לרב ההוא (ממלא מקומו של המהרש"א) היה בן ושמו ר' בער, בן זה היה סוחר, והיה סוחר נוסף שהיה שותף עמו, הם היו שני סוחרים. הסוחר השותף היה גם הוא יהודי ירא שמים, וכך עסקו יחדיו במשא ומתן.

פעם אחת נענה בנו של הרב (ממלא מקומו של המהרש"א) לסוחר השותף (באמצע איזה סכסוך שפרץ ביניהם): "אם כן נמצא שאתה גנב! אם כך אתה נוהג הרי אתה גנב!"

ויהי היום ואותו סוחר נפטר – אותו סוחר שאמרו עליו שהוא גנב, והוא היה אדם גדול, הוא היה זוכה בדין, ועל העוולה ההיא (שחשבו שהוא עשה) לא דנו אותו.

(משכך, בא במענה לבית דין של מעלה: "אם כן נמצא שכינה אותי 'גנב' על לא עוול בכפי, שאם לא כן, אם טענתו היתה צודקת, הרי היו דנים אותי על גניבה כזו, אשר על כן רצוני לתבוע ממנו עלבונני, מדוע כינה אותי 'גנב'!").

¹ התנועה שרלוי"צ עשה היתה כמו שפורס סדין על המיטה (ר' מאיר קארליבאך).

בקיצור, אמרו לו הדיינים: "מחל לו, מחל לו, אדם צעיר עם ילדים בבית – מחל לו, אל תקפיד!". (אך הוא באחת): "לא, אינני מוחל, מדוע כינת אותי 'גנב'?!".

העמידוהו בפני בית דין גבוה יותר למעלה, וגם שם אמרו לו: "מחל לו, אל תקפיד כל כך על אדם צעיר עם ילדים – מחל לו!". אומר הסוחר: "לא, אינני מרוצה למחול לו, הוא כינה אותי 'גנב', ואם כאן בעולם העליון לא דנים אותך, נמצא שהדין אינו דין אמת – מדוע כינת אותי גנב?!".

עד שהעמידוהו בפני בית דין גבוה מאד, ושם ניגש אליו 'שרף' אחד; הלא בעולם העליון יש מלאכים ושרפים. אומר לו השרף: "אתה מכיר אותי?". משיב הסוחר: "לא, אינני מכיר אותך". אומר לו השרף: "תסתכל עליי טוב טוב – האם אתה מזהה אותי? אני הייתי הפרנס של העיר אוסטרעהא!". או אז זיהה אותו הסוחר. הוסיף השרף ואמר לו: "כאן נהייתי 'שרף'!". הצדיקים בעולם העליון נהיים שם...

באוסטרעהא היה נהוג כך: כשהגיע ערב יום כיפור היה הרב הולך עם עוד בעל הבית לכל הבעלי בתים ושואל: 'כמה אתה מרוויח?' ולפי זה קבעו עבורו את סכום הצדקה כמה יצטרך להפריש לצדקה עבור כל השנה

לשנה הבאה הלכו שוב לבעלי בתים, אבל השאלה היתה רק: "האם אצלך יש יותר או פחות?" ואם הרווח גדל – קבעו לו סכום גדול יותר לצדקה, ואם הרווח הופחת – פחתו לו.

(ענה השרף ואמר: "האם זכור לך שבשנה זו וזו שאלו אותך האם אצלך זה יותר או פחות, וענית שהמצב אצלך דומה לשנה שעברה, אולם לאמיתו של דבר הרווחים שלך גדלו, ונמצא שגנבת – גנבת כספי עניים, ואם כן הסוחר השני צודק (במה שכינה אותך 'גנב')". או אז נשקט הענין.

מסתיים שם הסיפור בתחתית העמוד: "אלו היו סוחריה של אוסטרעהא, ואלו היו פרנסיה של אוסטרעהא!".

מ'פרנס' נהיה 'שרף'!!!

וגם לסוחר היה תוקף כזה 'למעלה', עד שהיה לו כח לעמוד בפני כל הבתי דינים, הוא לא הסכים לוותר עד שהוכיחו לו בפירושו.

"אלו היו סוחריה של אוסמרהא, ואלו היו פרנסיה של אוסמרהא!" – זה הסיפור שהרבי סיפר.

סוחרים כאלו שבעולם העליון יש להם חלק 'בבית דין של מעלה', ללכת מבית דין זה לבית דין זה, עד שהוכיחו וערכו לעיניו (שהשני צדק בדבריו).

כמו כן יש עוד ענין נורא שלמדים מכאן – הענין שקבעו לכל אחד סכום עבור צדקה, ואותו אחד שאמר שאצלו המצב כבשנה שעברה ולאמיתו של דבר מצבו היה שונה, הרי הוא נחשב לגנב.

דבר זה בא ללמדנו לענין צדקה: יש אחד שאכן נותן מפריש מממונו לצדקה, אולם אם הוא מרוויח קצת יותר, עליו להפריש יותר. בעולם האמת כבר רואים אם הוא מרוויח יותר.

משא ומתן באמונה – בכל דרגא ודרגא

"והכל לפי הפנים, כי יש אחד שאין ענישו רק שצריך לדון, אבל זוכה בדין, רק שפראין לו שפנים כנ"ל. אבל יש אחד שעקר יותר המשא ומתן מן התורה, אני ענישו יותר, שגם אינו זוכה בדין. כי פאמת כשעושיין משא ומתן צריך שיהיה רק חיצונית המחשבה בתוך המשא ומתן. אבל פנימיות מחשבתו צריך לקשר אל התורה כנ"ל".

- הסוחרים ההם נהגו כך – אצלם היו סוחרים כאלו!

"גם צריך אמונה בתמשא ומתן, דתינו שישא ויתן פאמונה, ויהיה תדבור דבור אמת" – הדיבור שיהיה דיבור עם אמת. "כמה שאמרו (שבת לא): 'נשאת ונתת פאמונה?' – שואלים את האדם: 'האם ניהלת את משאך-ומתנך באמונה?'.

מדברי הגמרא משמע ששאלה זו נשאל כל אדם – וכי אחד שלא היה סוחר לא יישאל שאלה זו? אם הוא לא עסק במסחר, הוא רק כיהן כרב, שוחט, מלמד – וכי לא ישאלו אותו 'נשאת ונתת באמונה?!' כפי הנראה, לכל אחד יש איזה משא ומתן, לא

רק במסחר, הלא לכל אחד יש הוצאות והכנסות – זה נקרא משא ומתן, לכל אחד יש את המשא ומתן שלו.

כשאני 'נושא ונותן' בדברי הגמרא – גם זה נקרא משא ומתן, הוא שואל והשני עונה – גם זה נקרא משא ומתן.^ט

נמצא איפה שכל אחד יישאל שאלה זו: 'המשא ומתן שהיה לך בעולם הזה, האם הוא היה באמונה'. 'מלמד דרדקי' זו מלאכת ה', מלמד דרדקי זו מלאכת ה', וגם זה בכלל משא ומתן. והדברים אמורים גם כלפי 'שוחט', 'סופר', שכן כל דבר זה משא ומתן.

"כי משא ומתן הוא בחינות שמשא ומתן, ונותנין ומשיבין אותו למקומו" – מרימים את הדבר – 'משא' זה הרמה, 'ומתן' – נותנים ומשיבין את הדבר למקומו.

"כי יש קדשות נפולות, הינו בחינות ניצוצות שנפלו, ועל ידי משא ומתן מנשאין ומרימין אותן, ונותנין אותן למקומן, וזה בחינות משא ומתן כנ"ל.

"ועקר ברור הניצוצות מן הקלפות הוא על ידי אמונה, כי דרך האמונה לשפן תמיד אצל אלו הקדשות הנפולות, בבחינות (תקאל ה): 'זאת ירושלים בתוך הגוים שמתייה וסביבותיה ארצות', ירושלים היא קריה נאמנה, בחינות אמונה, היא שוכנת בתוך הגוים וסביבותיה וכו'. כי היא פיניהם תמיד כנ"ל, ועל כן אלו הניצוצות שנפלו, הם נרדקים ונתאחזין סביבות האמונה, והיא מעלה אותם משם, ועל כן צריך לעשות משא ומתן באמונה, שעל ידי האמונה מעלין הניצוצות כנ"ל, שזה עקר בחינות משא ומתן, להעלות הניצוצות כנ"ל.

"וזה בחינות פנימיות חכ"ד [חכמה בינה דעת] דעשיה שעולה אל היצירה, ומלכות דעשיה עולה מן הקלפות, יצירה היא בחינת וא"ו, שהיא בחינת התורה (פמובא

^ט עיין פתח עינים על גמ' שבת שם "נשאת ונתת באמונה": "נשאת ונתת באמונה" – אם כשמפלפל עם חבריו ורבו היה באמונה, שלא כיון להטעותם או לביישם או להעמיד דבריו אף שהכיר טעותו, או לחלוק עליהם במה שיוודע שהאמת אתם, ולכבוד עצמו ולהגדיל שמו כופה פסכת', ואגב חורפיה מפיו לפידים יהלכו, ומראה פנים לבטל דברי החולקים, ויודע בעצמו כי האמת אתם והוא עון פלילי.

ביתר הקדוש), ועל ידי שמקשר פנימיות מחשבתו, בפשע עשית המשא ומתן אל התורה כנ"ל, זהו בחינת פנימיות המחין דעשייה, הינו של המשא ומתן, שהוא בחינות עשייה, שעולה אל היצירה, דהינו התורה כנ"ל, ומלכות דעשייה, הינו בחינות האמונה שפמשא ומתן כנ"ל, עולה מן הקלפות, כי היא מבררת הניצוצות מהם ועולה מהם, ועל ידי שעלה חב"ד דעשייה ליצירה, על ידי זה יש מקום למלכות לעלות לעשייה, גם על ידי זה שעולה חב"ד ליצירה, דהינו על ידי שמקשר מחשבתו אל התורה, על ידי זה מקבלת האמונה כח לברר הניצוצות מן הקלפות ולעלות מהם, כי בלא זה הכח, היה אפשר שיתאחזו גם הם בעצמן בהאמונה, חס ושלום. אך על ידי שמקשרין פנימיות המחשבה אל התורה, מקבלת כח לעלות כנ"ל, ואזי נעשית מלחמה, כי צריך ללחם עמהם להוציא הניצוצות מהם."

זהו עסק שלם! הניצוצות הקדושים מונחים בין הקליפות, ועל ידי משא ומתן מוציאים אותם משם.

כל דבר שהאדם נצרך אליו בעולם הזה יש בו ניצוצות הקדושים, למעט אם הדבר טרף לגמרי, אולם הדבר מותר לאכילה, לשתייה, להליכה, ללבישה, או כל שימוש אחר, יש בו ניצוצות הקדושה.

אלא מאי? הניצוצות נפלו בין הקליפות, סביב הניצוצות הקדושים עומדים קליפות, וכיצד מוציאים אותם משם? על ידי משא ומתן מוציאים אותם! אלא מאי? על ידי שאני מקשר את המחשבה לתורה!

כל דבר שעושים זה משא ומתן; זהו דבר ידוע, כל דבר נקרא משא ומתן. כשאדם מקשר מחשבתו אל התורה, אזי יש כח לאמונה להוציא את הניצוצות מבין הקליפות, אולם אם המחשבה אינה מונחת בתורה, אזי האמונה בעצמה בסכנה, שכן הם יכולים להיאחזו באמונה בעצמה, ולקלקל גם את האמונה.

"טוב תורה עם דרך ארץ"

זה הכוונה, "טוב תורה עם דרך ארץ" – שיחד עם הדרך-ארץ יהיה גם תורה", לא דרך-ארץ לבד.

בדרך כלל מפרשים את דברי המשנה שצריך לעסוק בשניהם, בתורה ובדרך ארץ, לא שניהם ביחד. אולם הרבי מפרש: שיחד עם הדרך ארץ יהיה תורה, כך מפרש כאן הרבי, שבתוך המשא ומתן, בתווך, צריך שיהיה גם תורה. דרך ארץ לבד בלי תורה, נאחזים שם הקליפות.

כל אחד במה שהוא עוסק בעולם הזה, במשא ומתן שלו, צריך לקשר אז מחשבתו אל התורה. במה שהוא עוסק; סופר סת"ם, שוחט, בעל מלאכה – שמחשבתו תהיה 'אל התורה', או אז יכולה האמונה להוציא הניצוצות מבין הקליפות, שזהו כל תכלית המשא ומתן.

זוהי הסיבה שסדום היתה מלאה בקליפות, משום שאנשי סדום ביטלו הרי את המשא ומתן, וממילא היתה העיר מלאה בקליפות; "הנשפכים מני רגל"^א.

סנדלרים - צדיקים וקדושים!

"וזה פרוש (דברים כ"א): 'כי תצא למלחמה' וכו'. כי תצא, זה פחינות משא ומתן, פחינות (דברים ל"ג): 'שמח ובלון בצאתך' וכו'. כי משא ומתן נקרא פחינות צאתך. כי אף על פי שזבולון ויששכר שוים, מחמת שזבולון היה מספיק ליששכר, ונאמר עליו 'שמח ובלון'".

^א משנה אבות פ"ב, מ"ב.

^א עיין תולדות יעקב יוסף פר' בחוקותי אות ג'.

^ב עיין ליקוטי מוהר"ן סי' ס', אות ד': בסדום כתיב, (איוב כח, ד): "הנשפכים מני רגל". כי הם רצו לבטל המשא ומתן, שהוא פחינות רגל, כמו שפיתוב (דברים ל"ג): "שמח ובלון בצאתך", על כן צריך דוקא משא ומתן.

לזבולון יש ציווי נוסף, עליו לשמוח בצאתו לעסוק במשא ומתן.

"על כל זה נקרא צאתך. 'ויששכר אהלך', כי אף על פי כן, עבודת התורה היא פנימיות יותר, והיא למעלה מעבודת המשא ומתן, אף על פי שגם המשא ומתן היא עבודה גדולה, כי הוא מספיק את התלמידי חכמים, ונאמר עליו 'שמח זבולון', על כל זה נקרא צאתך, נגד עבודת התורה שהיא פחינת 'יששכר פאהלך' כי אף על פי כן עבודת התורה למעלה יותר, ובין כל מדרגה ומדרגה נגד המדרגה שלמעלה ממנה, נקראת המדרגה שלמטה צאתך נגד המדרגה שלמעלה, שהיא נקראת אהלך. ואפלו מי שעובד השם יתברך בדבקות, עם כל זה נגד המדרגה שלמעלה ממנה עוד, נקרא אפלו דבקות פחינת צאתך.

"וזהו: 'כי תצא'. הינו פחינת המשא ומתן כנ"ל, וזהו 'למלחמה על איביך', כי אז הוא שעת מלחמה עם האויבים כנ"ל, כי צריך לברר ולהעלות הניצוצות מהם כנ"ל".

הקליפות הם האויבים; צריך לברר ולהוציא את הניצוצות מהם, זו מלחמה. הקליפות לא מניחים להם לצאת אל הקדושה, זוהי מלחמה.

"וזהו 'ונתנו ה' אלהיך בידך', זה פחינת אמונה. כמו שכתוב (שמות י"ז): 'ויחי ידיו אמונה', כי על ידי אמונה מעלין הניצוצות כנ"ל".

הלא התורה היא שכל, לכן צריך אמונה להוציא את האלוקות, 'בידיך' – על ידי אמונה.

"וזהו 'ושבית שבי' – זה פחינת התורה, כמו שכתוב (תהלים ס"ח): 'עליית לפרום שבית שבי' כנ"ל".

זוהי תורה של משא ומתן, תורה המיועדת לסוחרים, ש'מחשבתו' תהיה 'אל התורה', וגם עם אמונה – סוחר כזה הוא סוחר טוב, סוחר כזה יכול לפעול טוב יותר מאשר 'יושב אוהל' שאינו נוהג כשורה.

'יושב אוהל' אינו דבר של מה בכך, זהו דבר עצום ונשגב. 'יושב אוהל' צריך שתהיה לו בקיאות עצומה, הוא צריך בקיאות עצומה בשמירת הזמן.

אצל רוב העולם שוחט למשל, זה תפקיד חשוב ומרומם: 'הוא משמש כשוחט - ואילו ההוא משמש כסנדלר'... אולם לאמיתו של דבר, סנדלר יכול להיות הרבה יותר קרוב להשם יתברך מאשר שוחט.

מהי האחריות המוטלת על כתפיו של סנדלר? לייצר נעל טובה, לא לזייף עם חומרים מזוייפים. אולם על כתפיו של שוחט מוטלת הרי אחריות אחרת לגמרי. הרבי אומר באחת התורות²⁷: "אוי לו להשוחט הזה" - א געוואלד!

(דרך העולם הוא:) רב שמחפש שידוך לילדיו משתדך עם רב, אולם להתשדך עם סנדלר?! אולם האמת היא שסנדלר ירא שמים מעלתו גבוהה בהרבה ממעלת הרב, גבוהה בהרבה ממעלת השוחט.

וודאי, היו גדולים בישראל, רבנים, צדיקים, אולם כשלא מסתכלים על התכלית, כשלא מסתכלים על האמת...

בין אנשי שלומינו היו סנדלרים כאלו, ממש צדיקים, קדושים, צדיקים קדושים! הם ישבו בתפילה עם דביקות כזו להשם יתברך! יראי השם גדולים! מה כבר היה שוחט כנגדם? צחוק! הלא הסנדלר הזה הוא קדוש וטהור, כל כולו דביקות להשם יתברך! איי הוא מכה במנעלים? אז הוא מכה במנעלים! אבל הוא דבוק בהשם יתברך!

סופר סת"ם שכותב - זוהי אחריות עצומה, אחריותו של סופר בהלכות תפילין היא עצומה, א געוואלד א געוואלד!

כוונתי אינה להחליש הלילה את כלי הקודש, וודאי, כשהקדוש ברוך הוא עוזר - שוחט שהוא ירא שמים מרבים אין ספק שמעלתו גדולה עד מאד.

²⁷ ליקוטי מוהר"ן סי' ל"ז, אות ו', עיין שם.

השוחט הנסתר

במז'יבוז סיפרו; הרב מאפמא כיהן הרי כרב במז'יבוז, ובמחיצתו היה שוחט שאותו היה שולח לכל העיירות באזור להשגיח על השוחטים ולבדוק שיש להם הרגשה ושאר ענינים, והיה מכונה בפי כל: "דעם רבי'נס שוחט".

בכל פעם שהגיע לעיר - בעיירות הקטנות - היה ניגש לשוחט ומבקש ממנו את החלף, והיה שואל את השוחט: 'החלף בחזקת בדוק?'. והשוחט ענה: 'כן, אני בדקתי אותו!'. אז היה לוקח את החלף אליו הביתה ובדקו היטב, לראות האם דבריו צודקים או לא.

פעם אחת נכנס השוחט של הרבי מאפמא לבית של איזה שוחט באחת העיירות והורה לו לתת לו את החלף, ושאל אותו האם החלף בחזקת בדוק, והשוחט ענה: 'כן'. הסתכל השוחט המשגיח וראה שהחלף לא בסדר, החלף לא טוב. נכנס השוחט המשגיח ואמר לשוחט: 'בדוק שוב את החלף'. לוקח השוחט את החלף ואומר: 'זהו חלף טוב וכשר!', אך המשגיח בודק שוב ורואה שהחלף אינו כשר?!...?

התיישב השוחט המשגיח בדעתו והחליט ששום תירוצים לא יעזרו, אם יישנה הדבר בשלישית הוא יסלק אותו מתפקיד השחיטה, שהרי אין לו הרגשה בחלף האם הוא כשר או לא.

הלא היהודים של פעם היו יראי שמים, ולמחרת אחרי שכבר היה אמור לפטר אותו מהשחיטה, הלך השוחט - השוחט של הרבי מאפמא - ובכה בדמעות שליש לה' יתברך, הוא בכה הרבה לה' יתברך, שכן, הוא עומד הרי לעשות מעשה כזה, לפטר שוחט מפרנסתו, אז הוא בכה לה' יתברך.

בקיזור, לאחר מכן הוא בודק שוב את החלף - והנה החלף כשר הפלא ופלא!

אחרי הדמעות ששפך, החלף כבר היה כשר. (התפלא השוחט המשגיח: 'מה זה?' הלא החלף היה ברשותו במשך יומיים והיו בו פגמים, ובזמן הזה השוחט הרי לא יכול היה לתקנו, שהרי החלף היה ברשותו, כיצד קרה שלפתע פתאום החלף נהיה טוב וכשר?!)

ניגש השוחט המשגיח לשוחט העיר ואמר: 'אינני יודע מה קורה פה, במשך יומיים החלף היה עם פגמים וכעת הוא הפך להיות טוב ומתוקן?!'. ענה לו שוחט העיר: "עד שלא בכיתם בדמעות שלישי לה' יתברך לא הראו לכם את החלף שלי, בעת, אחרי שבכיתם להשם יתברך, הראו לכם את החלף שלי!..."

בקיצור, היהודי ההוא היה צדיק נסתר - השוחט ההוא!

"לפני שבכיתם לה' יתברך, לא הראו לכם החלף שלי". שוחטים כאלו, צדיקים קדושים!

למעשה, מדוע סיפרתי את הסיפור הזה כאן? ללמדנו ששוחט אינו דבר של מה בכך, וסופר סת"ם וודאי אינו דבר של מה בכך - וגם סנדלר אינו דבר של מה בכך, שכן, אצל רוב העולם כשמדברים מסנדלר זהו גנאי.

סוחר בלי התבודדות כבר עדיף מלמד

הרבי אמר כך: "רצוני היה שהאנשים המקורבים אליי לא יהיו שוחטים" - אבל אם שוחט, שעל כל פנים יהיה מהאנשים המקורבים אליי!".

את שני הצדדים אמר הרבי: "רצוני היה שהאנשים המקורבים אליי לא יהיו שוחטים - אבל אם שוחט, שעל כל פנים יהיה מהאנשים המקורבים אליי!".

מה מונח במילים הללו "רצוני היה שהאנשים המקורבים אליי לא יהיו שוחטים, אבל אם שוחט, שעל כל פנים יהיה מהאנשים המקורבים אליי"? - שיהיה לו התבודדות! שיהיה לו ישוב הדעת!

¹⁷ עיין חיי מוהר"ן או תקצ"א: אמר הוא זכרוננו לברכה ששלישה דברים אינם חשובים בעיניו: שוחט, ומלמד, וחסיד בעיר קטנה, מחמת שבנקל לו להכשיל בגאות חס ושלו.

רבי נתן אמר כך: "הרבי לא אחז ממלמד"; אבל להיות סוחר בלי התבודדות, כבר עדיף להיות מלמד!".

סוחר בלי התבודדות יכול למעות כל כך שכבר עדיף להיות מלמד.

(השואל: וכי למלמד יש התבודדות?) סוחר בלי התבודדות שרוי בסכנה יותר ממלמד. בדרך כלל מלמד הוא יהודי ירא שמים, וממילא יש לתלמידים דרך ארץ, הוא מכנים בתלמידים תורה ויראת שמים, אולם הסכנה שלו היא לא כמו של הסוחר (שאין לו התבודדות).

כך אמר רבי נתן: "הרבי לא אחז ממלמד; אבל להיות סוחר בלי התבודדות, כבר עדיף להיות מלמד!".

מכלל שיחות אלו רואים אנו ענין זה. בעיני העולם זה כל כך גדול וחשוב, זה תפקיד מכובד יותר: 'חתני משמש כשוחט', 'חתני מכהן כרב'... א געוואלד, א געוואלד!

יכול להיות סנדלר שמעלתו גבוהה בהרבה משל הרב או משל השוחט - 'חתני משמש כסנדלר'!...

וודאי, גם הסנדלר צריך להיות יהודי ירא שמים, לא לרמות.

אל תלך בדרך תעניות וסיגופים

[לומד תורה רפ"א]

הלאה, תורה רפ"א, תורה קצרה: "אַפְלוּ אָדָם פְּשׁוּט אִם יֵשֵׁב עֲצָמוֹ עַל הַסֵּפֶר, וַיִּסְתַּבֵּל עַל אוֹתוֹת הַתּוֹרָה, יָכוֹל לְרֹאוֹת חֲדָשׁוֹת וְנִפְלְאוֹת, הֵינּוּ שְׁעַל יְדֵי

^{טו} עיין חיי מוהר"ן הנ"ל, ושם באות תס"ה; ובשיחות הר"ן אותיות ר"מ-רמ"א.

^{טז} עיין חיי מוהר"ן הנ"ל: אָחַד שָׁאַל אוֹתוֹ אִם לְהִיּוֹת מְלַמֵּד, הַשִּׁיב לוֹ, לֹא. טוֹב לָךְ יוֹתֵר לְהִיּוֹת סוֹחֵר וּבַעַל מִשָּׂא וּמִתָּן, רַק בְּשַׁעַה שְׂתֵּלֶךָ בְּשׁוּק תִּמְאַס וּתִבְזֶה אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה בְּפִיךָ.

הַסִּתְּפֹלוֹתָי הַיָּמִיב הַיָּמִיב עַל אוֹתֵינוּ תְּתוֹרָה יִתְחִילוּ הָאוֹתֵינוּ לְהָאִיר וְלְהַצְטַרֵּף בְּבַחֲנֵינוּ אוֹתֵינוּ בּוֹלְטוֹת וּמְצַטְרָפוֹת שְׁאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה (יוֹמָא עֲנִי), וְאֵי יִרְאֶה נִפְלְאוֹת צְרוּפִים חֲדָשִׁים, וַיְכוּלִין לְרְאוֹת פְּהִסְפָּר מַה שְּׁבַעַל הַמְּחַפֵּר לֹא בּוֹן לָזֶה כְּלָל, וְזֶה אֶפְשָׁר אֶפְלוּ אָדָם פְּשׁוּט, כִּי אָדָם גְּדוֹל יָכוֹל לְרְאוֹת זֹאת כְּלִי יְגִיעָה, רַק אֶפְלוּ אָדָם פְּשׁוּט לְגַמְרֵי יָכוֹל לְהַשִּׁיג וְלְרְאוֹת חֲדָשׁוֹת כְּנִ"ל, אִם יֵשֵׁב עֲצָמוֹ וַיִּסְתַּכֵּל עַל אוֹתֵינוּ תְּתוֹרָה כְּנִ"ל. אֲךָ שְׁלֹא יַעֲמִיד הַדְּבָר לְנִסְיוֹן, כִּי יָכוֹל לְהִיזוֹת שְׁאֵז דּוֹקָא לֹא יִרְאֶה כְּלָל, אֲךָ אֵף עַל פִּי כֵּן יָכוֹל לְהַשִּׁיג לָזֶה אֶפְלוּ אָדָם פְּשׁוּט כְּנִ"ל".

יש מכתב שהבעל שם טוב הקדוש כותב לרב מפולנאה - 'בעל התולדות': "ראיתי האגרת שלך, וניכר שגמרת בלבך להתחיל בתעניות וסיגופים".

כותב לו הבעל שם טוב: "והנני מוסיף בגזירות עירין ובצירוף קוב"ה ושכינתיה לבל יכנס עצמו ח"ו בזה" - אין דרכנו בזה. תדבק עצמך באותיות התורה, ותראה שם אור גדול; אל תקח דרך זו של תעניות וסיגופים!".

¹⁰ מובא בשבחי בעש"ט, וזל"ש: ויש תחת ידי אגרת ששלח הבעש"ט להרב, וזה לשון ההעתק שנכתב בעבר האגרת: "מק' מעזיבוז לק' נעמרוב רבתא, הני מילי בכתבא רצוא ושוב כמראה הבזק מראה הכהן אב"ד דק"ק הנ' מעוז ומגדל הרב המופלא עושה פלא החכם הכולל מ' יוסף הכהן אב"ד דק"ק הנ"ל". זה לשון האיגרת: "ליד אהובי א"נ הרב המאור הגדול, פטיש החזק, עמוד הימיני, המפורסם בחסידות, החכם השלם המופלא עושה פלא, הנצמד בקירות לבי דבוק מאח לי, כבוד מוה"ר יוסף הכהן נ"י. הנה גלילות ידו קדושה קבלתי וראיתי ראייה אחת בשתי שורות העליונות ושם נאמר שרום מעלתו אומר כאילו מוכרח להתענות. ותרגז בטני מקול הקורא. והנני מוסיף בגזירות עירין ובצירוף קוב"ה ושכינתיה לבל יכנס עצמו ח"ו בזה, כי זה מעשה מרה שחורה ועצבות ואין השכינה שורה לא מתוך עצבות רק מתוך שמחה של מצוה כאשר ידוע לרום מעלתו דברים שלמדתי כמה פעמים, והיו הדברים האלה על לבבו. ועל דבר סעיפי מחשבותיו המביאים אותו לזה איעצך ויהי אלקים עמך גיבור החיל, בכל בוקר ובוקר בעת לימודו ידבק עצמו באותיות בדביקות גמור לעבודת בוראו ב"ה וב"ש ואז ימתיקו הדינים בשורשן ויקיל מעליו הדינין. ומבשרך אל תתעלם ח"ו להתענות יותר מהחיוב ומהצורך ואם שמע תשמע לקולי ויהיה אלהים עמך ובזה אקצר ואומר שלום מנאי הדוש"ת נאום ישראל בעש"ט". גם עיין תולדות יעקב יוסף פר' ויצא אות י"א: קבלתי ממורי שעיקר עסק תורה ותפלה שידביק את עצמו אל פנימיות רוחניות אור אין סוף שבתוך אותיות התורה והתפלה, שהוא נקרא לימוד לשמה, שבזה אמר ר' מאיר (פ"ו דאבות, מ"א) כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה ומגלין לו רזי תורה וכו', ר"ל שידע עתידות וכל מאורעותיו מתוך התורה, וידע איך יתנהג בתורה ועבודת השם יתברך, ומלבד מה שרואה עולמות של מעלה, וכנהנה שמעתי מפי מורי ודפח"ח.

הבעל שם טוב כותב לו תארים כאלו...

(ר' משה ביננשמוק: מהי כוונת הרבי? האם צריך באמת לעמוד ולהסתכל ולדבק עצמו לאותיות התורה?) איי איי, "והאר עינינו בתורתך", לבקש מהשם יתברך: 'והאר עינינו בתורתך'!

בפרשת השבוע (- בהעלותך) מדברים 'מהמנורה הקדושה', מ'הטבת הנרות'; הלא יש תורה בליקוטי מוהר"ן "בהעלותך" העוסקת בקדושת הנרות: לשמור את העינים, לשמור את הפה - או אז מאירים אותיות התורה, אזי לומדים אחרת לגמרי!

הרבי אומר שם בתורה, שעל ידי זה זוכים ש'שלהבת הלב עולה תמיד מאליה', הלב בוער תמיד להשם יתברך על ידי הז' נרות אם שומרים עליהם בקדושה!

כל אחד יש בו מנורה קדושה! "מנרתא דא רישא" אומר הזהר הקדוש!

כשהמח - הראש, הם מנורה, אזי 'שלהבת הלב עולה תמיד מאליה'. כך אומר הרבי בתורה של 'בהעלותך'.

י" ליקוטי מוהר"ן סי' כ"א, אות א-ב', וזל"ש: על ידי שפע אלקי, שהשכל נשפע לאדם במהירות, שאין צריך להשתמש בשום הקדמה, על ידי זאת המהירות שלהבת הלב עולה תמיד מאליה. אבל להגיע לבחינת שפע אלקי הנ"ל, אי אפשר לבוא לזה, אלא שיקדש את פיו וחסמו ועיניו ואזניו, והן הן מאירין לו שפע אלקי הנ"ל. הינו, שישמר את עצמו מלהוציא שקר מפיו, ויהיה לו יראת שמים, שהוא בחינת חטם, בבחינת (ישעיהו י"א): "והריחו ביראת ה'", ויהיה לו אמונת חכמים, התלוי באדניו, בבחינת (משלי כ"ב): "שמע דברי חכמים", ויעצים עיניו מראות ברע, כי הן הן המעוררין את שפע אלקי הנ"ל לבוא, כי הפה והחטם והעינים והאזנים תלויים במח, והן מעוררין את המח שיהיה בבחינת קדם, בבחינת פנים ... והן הן שבעת הנרות, כי פה ותריין נקבא חטמא ותריין עיניו ותריין אדניו הם בחינת שבעת הנרות, ומנרתא דא רישא, הינו המח, ופני המנורה הינו שפע אלקי הנ"ל.